

AFET VE ACİL DURUM PSİKOLOJİSİ

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

Yrd.Doç.Dr. Özgür GÜLDÜ

Kaynak: Karancı, N. ve İkizer, G. (2017). Afet Psikolojisi:Tarihçe, Temel İlkeler ve Uygulamalar. Türkiye Klinikleri Journal of Psychology- Special Topics, 2(3), 163-171.

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

- Psikososyal destek, psikososyal problemlere odaklanan, psikolojik sorunları önlemeyi hedefleyen ve yardımın topluma uygun şekilde sunulmasını hedefleyen bir süreçtir.
- *Psikososyal destek*, hem **önleyici** hem **tedavi edici** olabilmektedir.

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

- ***Önleyici destek***, bireylerde görülebilecek ruh sağlığı sorunlarının riskini azaltması ile ilgilidir.
- ***Tedavi edici destek***, toplumların ve bireylerin afetler sonrası yaşanan psikososyal sorunlar ve zorluklar ile başa çıkmasını sağlayabilmesindedir.

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

- Psikososyal iyilik halinin bireylerin üç temel alandaki kaynakları kullanabilme kapasitesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir.
 - ✓ İnsan kapasitesi
 - ✓ Sosyal ekoloji
 - ✓ Kültür ve değerler

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

✓ Psikososyal destek müdahaleleri kimlere sağlanır?

- Psikososyal uygulamaların temel ilkelerinden biri, yapılacak müdahalelerin afetten etkilenmiş olan **toplumun tüm bireyleri** için erişilebilir olması gerekliliğidir.
- afetten etkilenen bireylere sunulacak yardımın yanı sıra, **yardım edenlere, kurumlara** ve genel olarak **topluma** da yardım sunabilmek ruh sağlığı uzmanlarının klinik rolleri arasındadır.

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

- Psikososyal ihtiyaçları olan bireylerin herhangi bir olası müdahale öncesinde fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının belirlenmesi özellikle önemlidir.
- Psiko-sosyal ihtiyaçların uygun biçimde belirlenmesinin ardından, gerçekleştirilerek müdahale önem kazanmaktadır.

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

- ***TENTS Rehberi:*** Afetler ve önemli travmatik olaylar sonrasında verilen psikososyal hizmetler ile ilgili, bugüne dek yapılan araştırma sonuçlarının sistematik bir şekilde incelenmesi ve 25 farklı ülkeden 106 uzmanın Delphi sürecine katılması sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

- Rehberde bireyi ve toplumu kapsayıcı şekilde yapılacak müdahalelerin,
 - ✓ güven, yeterlilik/güçlenme, aidiyet, huzur ve umut duygularının gelişmesini desteklemesi;
 - ✓ tüm bireyler yerine zorluk yaşayan bireylerin belirlenerek gerekli desteğin çok boyutlu ve kültüre uygun şekilde sağlanması,
 - ✓ afetlerden sonra afet atlatanlara psikoeğitim (afetlerin etkileri ve başa çıkma yolları) ve sosyal destek verilmesi olarak düzenlenmelidir.

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

- **Beş Müdahale Prensipleri:** Hobfoll ve ark. tarafından afet sonrası erken ya da orta dönemde müdahale ve önleme çalışmalarını yönlendirmek amacıyla kullanılacak ve alan uygulamalarında yaygın olarak benimsenmiş olan beş müdahale prensibi belirlemiştir.
 - (1) güvenlik duygusu aşılama
 - (2) sakinleştirmek
 - (3) öz-yeterlilik ve toplumsal yeterlilik duygusunu pekiştirmek
 - (4) bağlantılı olma duygusunu beslemek
 - (5) umudu artırmak

Afetlerde Psikososyal Uygulamalarda Temel İlkeler

- Afet yönetimi döngüsü içinde tanımlanan aşağıdaki dört temel öge bulunmaktadır:

(1) Zarar azaltma,

(2) Hazırlıklılık,

(3) Müdahale,

(4) İyileşme.